



# Työryhmä: Hallituksen esitys yliopistolain ja ammattikorkeakoululain muuttamisesta (lukuvuosimaksujen korottaminen)

Työryhmän 9. kokous

7.2.2024 klo 13.00-15.00 (Potentia, Meritullinkatu 10 ja Teams)

## Osallistujat

Marjo Arola, Seinäjoen ammattikorkeakoulu  
Yuri Birjulin, SYL  
Maija Innola, varapuheenjohtaja, OKM  
Jonna Korhonen, puheenjohtaja, OKM  
Mikko Eronen, OPH  
Sofia Lähdeniemi, OPH  
Samuli Maxenius, Arene  
Kristiina Mäkelä, Aalto-yliopisto  
Henna Närhi, sihteeri, vastuuvalmistelija, OKM  
Sanna Nieminen, VM  
Jouko Niinimäki, Oulun yliopisto  
Riitta Rissanen, Lapin ammattikorkeakoulu  
Satu Salonen, TEM  
Pekka Seppälä, UM  
Heli Sibelius, Migri  
Nelli Tiainen, työryhmän sihteeri, OKM  
Jarmo Tiukkanen, TEM  
Satu Uusiautti, Lapin yliopisto  
Roosa Veijola, SAMOK

---

### 1. Kokouksen avaaminen

Puheenjohtaja avasi kokouksen kello 13.00.

### 2. Asialistan hyväksyminen

Asialista hyväksyttiin.

### 3. Kokousmuistion hyväksyminen

Kokouksen 13.10.2023 sekä 11.1.2024 muistiot hyväksyttiin.

#### **4. Oleskelulupien tiedonsaantioikeuteen liittyvä toteutus**

Puheenjohtaja kertoi korkeakoulujen edustajien, Migrin, OPH:n ja OKM:n kokoustaneen kaksi kertaa koskien korkeakoulujen ja Migrin välistä tietojenvaihtoa ja järjestelmäkehitystä oleskelulupiin ja opiskelijoiden lukuvuosimaksuvelvollisuuteen liittyen. Haasteena on se, että tavoiteltu automatisaatio ja järjestelmäkehitys vaatii Migriltä aikaa ja resursseja, Migrin arvio rajapinnan valmistumiselle on aikaisintaan 31.12.2025. Mahdollinen väliaikaisratkaisu, jossa korkeakoulu toimittaisi Migrille listat tarkastettavista opiskelijoista tai saisi tunnuksen ja katseluyhteyden UMA-järjestelmään, olisi toteutettavissa jo tänä vuonna, mutta aiheuttaisi manuaalista työtä.

Käytiin keskustelu aiheesta. Unifi toi esiin opiskelijahakujen ja -valintojen aikatauluja ja totesi alkuperäisen aikataulun lain voimaantulolle 1.8.2024 olevan todella haasteellinen. Haut ovat käynnissä eikä lainsäädännön ja sääntöjen lukuvuosimaksuvelvollisuuden suhteen tule muuttua kesken kaiken. Unifi ei kannata väliaikaisratkaisua, koska kokee sen tuovan paljon työtä myös korkeakouluille. Jos odotetaan Migrin rajapinnan valmistumista, Unifi kannattaa lain voimaantuloa 1.8.2026. Opiskelijajärjestöt ovat Unifin kanssa samaa mieltä ja korostavat tietosuojan huomiointia ja opiskelijan etua automatisoinnissa. Ammattikorkeakoulujen mukaan jonkinlainen väliaikaisratkaisu olisi hyvä löytää, ettei lainvoimaantulo viivästy tarpeettomasti. Automaattioratkaisu voisi tulla myöhemminkin.

Yliopistopuolelta ehdotettiin lakien erottamista toisistaan, koska sektorien tarpeet ovat erilaiset. Valmisteluryhmän mukaan tämäkin vaihtoehto on mietitty, mutta pyritään mahdollisimman yhdenmukaiseen ratkaisuun. Jos saadaan järjestelmäkehitys vasta vuoden 2025 loppuun aikaisintaan, joudutaan pohtimaan tiedonsaantioikeuden voimaantuloa ja väliaikaisratkaisua. Osassa korkeakouluja poissaolevaksi ilmoittautuneet opiskelijat ovat merkittävä ongelma, eikä ilmiön pahenemista haluta tarpeettomasti odottaa. Pj huomautti väliaikaisratkaisuun liittyen, että tarkastelun kohteeksi tulisivat vain oletetut lukuvuosimaksuvelvolliset, jotka ilmoittavat hakuvaiheessa olevansa ei-maksuvelvollisia. Tarkastelun laajuus olisi arviolta joitakin satoja henkilöitä per korkeakoulu.

Migrin toteutusten mahdollisen priorisoinnin osalta TEM toi esiin Migrillä olevan UMA-kilpailutus kesken, eikä myöskään ylimääräisiä resursseja. Pj totesi, että resurssinäkökulma on ymmärrettävä kaikkien toimijoiden näkökulmasta, mutta haasteena nyt on, ettei järjestelmän valmistumisesta vuoden 2025 lopussakaan voida olla varmoja. Keskustelu jatkuu Migrin ja TEM:n kanssa yhteistyössä.

#### **5. Valtakunnallisen apurahajärjestelmän ja valmistumisen jälkeisten kannustinten selvittämisen keskeiset kysymykset ja toteutus**

Valmisteluryhmä esitteli hallitusohjelmakirjausten mukaisen selvityksen toteuttamista ja niitä seikkoja, jotka niin valtakunnallisen apurahajärjestelmän kuin opintolainahyvityksen kaltaisen hyvityksen ja mahdollisten kannustinten arvioinnin osalta selvityksen laatijan on otettava huomioon.

Käytiin keskustelu aiheesta. Työryhmässä koettiin hyvänä, että selvitys tehdään ja eri näkökohdat on huomioitu selvittäjälle toimitettavassa taustoituksessa. Kaikissa puheenvuoroissa tuotiin esiin, että molempien osalta on löydettävä vaikuttavin ratkaisu. Lisäksi puhututti rahoitus, joka ei korkeakoulujen tai opiskelijajärjestöjen mukaan saisi olla pois perusrahoituksesta.

SYL ehdotti harkittavaksi kansainvälisille opiskelijoille elinkustannuksiin opintolainaa, jonka saisi hyvitettyä, jos työllistyy. Lisäksi hyvityksen voisi ajatella kohdistuvan työnantajalle kannustimena työllistää opiskelija, koska työllistyminen itsessään on kv-opiskelijalle vaikeaa. SAMOK kannattaa SYL:n ehdotusta ja toi esiin, että osana selvitystä olisi tärkeää kuulla kansainvälisiä opiskelijoita itseään. Myös opiskelumotivaatio olisi tärkeä laadullinen myöntökriteeri apurahalle. Arenen mukaan ammattikorkeakoulut suhtautuvat valtakunnalliseen apurahajärjestelmään hieman varauksella koskien vaikuttavuutta, rahoitusta ja suhdetta korkeakoulujen omiin järjestelmiin. Unifi ehdotti yksityisen rahoituksen huomioon ottamisen ja ns. hybridimallit rahoituspohjan osana myös valtakunnallisissa ratkaisuissa.

Valmisteluryhmästä pohdittiin, onko opintolainahyvityksen kaltaisessa hyvityksessä kyse valtion lainasta, josta opiskelijalle hyvitetään, vai jostain muusta, jolloin haasteena on, kuka hyvittää ja mistä, kun lukuvuosimaksu maksetaan korkeakoululle, mutta työllistyessään opiskelija ei ole sen piirissä. Erilaiset kannustinratkaisut sekä ulkopuolinen rahoitus pyydetään otettavan pohdittavaksi selvitykseen.

Myös UM korosti vaikuttavuutta ja rahoituksen tasoa keskeisinä kysymyksinä ja totesi, että hyvin kannustava järjestelmä on myös kallis. Kehitysyhteistyövarojen suhteen on huomioitava OECD:n ns. ODA-säännöt: stipendien käyttö rajoittuu tilanteisiin, joissa hyöty tulee vahvasti takaisin kehitysmaihin. UM:n mukaan opiskelijoiden näkemykset ja kannustamisen toimivuus kannattaa selvittää hyvin. Unifi totesi, että on huomioitava, mihin tukea osoitetaan opiskelun ollessa osalle elinkustannuskysymys, ja myös yrityksellä voi olla kannustin kouluttaa henkilöitä itselleen tulevaisuuden työvoimaksi. Olisi hyvä katsoa kansainvälisiä verrokkijärjestelmiä ja verrata niiden sopivuutta Suomen olosuhteisiin.

OPH toi esiin, että se huomioi käydyn keskustelun ja kommentit kootessaan tausta-aineistoa apurahaselvityksen tueksi.

## **6. Lausuntopalaute ja hallituksen esityksen mahdolliset muutostarpeet**

Lausuntopalautteen luonnos ja keskusteltavat kysymykset kokoukseen toimitettiin työryhmälle etukäteen. Valmisteluryhmä toi esiin, että lausuntopalaute sisältää lausuntopalvelu.fi kautta tulleet lausunnot (53) sekä Migrin lausuntoluonnoksen. Ministeriöiden lausunnot (TEM, VM, UM) eivät ole vielä koennissa. [UM ilmoitti jälkikäteen, ettei se aio lausua.] Valmisteluryhmän mukaan enää ei ole tarkoitus avata kohtia, joista työryhmässä on aiemmin syntynyt yhteisymmärrys.

- *Hakemuksen käsittelymaksun määräytyminen hakijan koulutuksen suorituspaikan vai kansalaisuuden perusteella.*

Valmisteluryhmän mukaan aiemmin käytössä ollessaan määräytyminen koulutuksen suorituspaikan mukaan perustui siihen, että EU/ETA-alueen tutkintotodistukset on helpompi tarkastaa. Arene totesi kansalaisuuteen perustuvan hakemusmaksun olevan yksinkertaisempaa korkeakoulun kannalta, koska edellisellä kerralla osa hakijoista ilmoitti suorituspaikan väärin saadakseen vapautuksen. VM korosti, että hakemusmaksun tasoa pitäisi tarkastella suhteessa OPH:lle aiheutuviin kustannuksiin.

SAMOKin mukaan molemmat vaihtoehdot ovat hakijan kannalta epäreiluja, mutta hieman yhdenmukaisempi lukuvuosimaksuvelvollisuuden määräytymiseen nähden olisi kansalaisuuteen perustuva hakemusmaksu. SYL:n mukaan ei olisi reilua ottaa kansalaisuutta määrittäväksi tekijäksi, koska maksu koskisi tällöin laajempaa joukkoa. Unifi ehdotti vaihtoehtoa, jossa yhdistettäisiin EU/ETA-alueen ulkopuolella suoritettu tutkinto ja kansalaisuus siten, ettei Suomessa jo pitkään asuneet ja jopa pysyvän luvan omaavat henkilöt joutuisi kansalaisuutensa perusteella maksun piiriin. Lisäksi on huomioitava alkuperäinen tarkoitus vähentää heikkolaatuisia hakemuksia ja niiden tarkastamisen työmäärää, jos tutkinto on suoritettu EU/ETA-alueen ulkopuolella. SYL oli Unifin kanssa samaa mieltä. Arenen mukaan on huomioitava, että ollaan linjassa pohjoismaisten verrokkimaiden kanssa, jotka ovat tärkeimmät kilpailijat. Arene nosti esiin, onko kaksois- ja yhteistutkinnoissa hakemusmaksu välttämätön, koska se on ratkaisu nimenomaan hakemusten tarkastamisen työläyden haasteeseen.

Valmisteluryhmän mukaan hakemusmaksu perustuu verrokkimaissa kansalaisuuteen. Pj totesi, että harkitaan lukuvuosimaksuvelvollisuuden ohella hakemusmaksun linkittämistä kansalaisuuteen perustuvaksi.

- *Tarvitaanko tarkennuksia kansainvälisten yhteistutkinto-ohjelmien osalta hakemusmaksuun tai lukuvuosimaksuun?*

Valmisteluryhmä totesi vaihtoehtona olevan, että Opintopolun ulkopuolella tapahtuva haku eli ko. yhteistutkinnot eivät olisi hakemusmaksun piirissä. Unifi totesi kansainvälisen kilpailutilanteen olevan haastava ja ehdotti, etteivät kansainväliset tutkinnot olisi niin tiukasti täyskatteellisuuden piirissä, mistä SYL oli samaa mieltä. Myös Arene ehdotti tarkasteltavaksi yhteistutkinto-ohjelmien täyskatteellisuutta.

Unifin mukaan täyskatteellisuuden määritelmä ei ole selvä, HE:ssa ei esimerkiksi mainita kustannusten kattamista vuositasolla koskien niitä opiskelijoita, joita maksut koskevat. Unifi totesi tarvittavan yhteiset periaatteet kustannusten laskentaan ja joustavuuden sisällyttämisestä tilannekohtaisesti eri ohjelmien/alojen välille.

Pj totesi, että valmisteluryhmä on samaa mieltä joustosta korkeakoulun sisällä ja vuositasolla eli se on yritetty rakentaa malliin sisään. Myös tätä tullaan selventämään HE:hen lausuntoyhteenvedon perusteella.

- *Muutosten aikataulut:*

Unifi kysyi, huomioidaanko laissa vuonna 2029 alkavalla sopimuskaudella tutkintojen mahdollinen säilyminen rahoitusmallissa. Valmisteluryhmä totesi, ettei sitä voida kirjata lakiin, koska on tästä erillinen työ, eikä jatkönäkymästä ole varmuutta.

OPH totesi, että sillä on valmius toteuttaa tietotekniset muutokset hakemusmaksun osalta suunnitellun aikataulun mukaisesti. VM kysyi, kattaako hakemusmaksutulot jatkossa järjestelmän rakentamisen kustannukset vai onko toteutus kiinni OPH:n saamasta lisärahoitusta. OPH:n mukaan rahoitus on olemassa. Valmisteluryhmä huomioi, että suurin osa kustannuksista aiheutuu ennen kuin hakemusmaksuista saadaan tuloja, mutta järjestelmän ylläpitoa voidaan tehdä sitä mukaan, kun maksuja kertyy. TEM:n mukaan muutos on toteutettava asetuksen kautta.

Pj totesi, että on vielä monta arvioitavaa asiaa. Ennen ensi kokousta työryhmälle toimitetaan hallituksen esityksen viimeistely versio. Sen jälkeen se menee arviointineuvoston käsittelyyn. HE:n valmistelun kanssa samaan aikaan edistetään ja toteutetaan selvitys apurahajärjestelmästä ja kannustimista.

## **7. Muut asiat**

Ei muita asioita.

## **8. Seuraavat kokoukset**

Seuraava kokous pidetään 27.2. klo 10.00-12.00 (Innostamo, Meritullinkatu 8 / STM ja Teams).

## **9. Kokouksen päättäminen**

Puheenjohtaja päätti kokouksen kello 14.53.